

Lasiaisen irtauma (lasiaisablaatio)

Lääkärikirja Duodecim

22.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Lasiaisen irtauman yleisyys
- Lasiaisen irtauman syyt
- Lasiaisen irtauman oireet
- Milloin tutkimuksiin ja hoitoon
- Lasiaisen irtauman toteaminen
- Lasiaisen irtauman hoito
- Lasiaisen irtauman itsehoito
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Lasiaisen irtauma on tavallinen ja usein vaaraton ilmiö, joka tulee 2/3:lle kaikista ihmisistä.
- Lasiaisen irtauman (lasiaisirtauman) oireita ovat usein katseen mukana liikkuvat varjot tai roskat näkökentässä, joiden läpi näkee.
- Silmälääkärin tutkimus on aiheellinen lähimpien viikkojen kuluessa näköä uhkaavien komplikaatioiden löytämiseksi ja niiden hoitamiseksi.
- Silmälääkärin tutkimus on aiheellinen vuorokauden sisällä, jos oireet viittaavat verkkokalvon irtaumaan.

Silmän sisällä olevaa geelimäistä hyytelöä kutsutaan lasiaiseksi. Lasiaisen rakenteet kutistuvat iän mukana. Pienenemisen myötä lasiainen usein irtoaa verkkokalvosta. Oireena voivat olla harsomaiset samentumat, jotka karkaavat katseen mukana. Salamointi on myös yleistä lasiaisen irtauman yhteydessä.

Lasiaisen irtauman yleisyys

Lasiaisen irtauma on yleinen ilmiö. Kaksi kolmasosaa kaikista ihmisistä saa lasiaisen irtauman jossain vaiheessa elämää. Lasiaisen irtauma on yleisempi likitaitteisilla (myoopit, miinuslaseja käyttävät). Kaihileikatuilla potilailla lasiaisen irtauma on yleisempi kuin leikkaamattomilla samanikäisillä.

Lasiaisen irtauman syyt

Ainakin kaksi erillistä mekanismia vaikuttaa lasiaisen irtauman syntymiseen. Yleinen ikääntymisestä johtuva syy on lasiaisen kollageenirakenteiden muutos. Tämän seurauksena lasiainen ikään kuin kutistuu ja johtaa sen irtoamiseen takaosan kiinnityskohdistaan. Toinen tekijä on lasiaisen ja verkkokalvon kiinnityskohtien löystyminen iän myötä tai muiden tekijöiden seurauksena. Muita tekijöitä voivat olla lasiaisen tulehdukset, silmään kohdistuneet iskut ja silmäkirurgiset toimenpiteet, kuten kaihileikkaus.

Voimakkaasti likitaitteisille lasiaisen irtauma tulee noin kymmenen vuotta aikaisemmin kuin henkilöille, joiden ei tarvitse käyttää laseja. Tähän vaikuttaa silmämunan pitkulaisempi rakenne likitaitteisilla. Myös diabeetikoilla lasiaisen irtauma voi tapahtua aiemmin.

Lasiaisen irtauman oireet

Lasiaisen irtauman yhteydessä on ensimmäinen oire usein harsomainen samentuma, joka karkaa katseen mukana. Useat kokevat näköhäiriön kuin olematon kärpänen lentäisi näkökentässä.

Usein lasiaisen irtaumaan liittyy myös salamointi. Salamointi on näköhäiriö, jossa esiintyy lyhyitä valonvälähdyksiä erityisesti näkökentän laidoilla. Eräiden tutkimusten mukaan noin puolella lasiaisirtaumapotilaista esiintyy salamointia. Useimmiten salamointi esiintyy näkökentässä ohimon puolella.

Joskus lasiaisen irtaumaan liittyy nokisademaista muutosta, joka voi olla merkki lasiaisen sisäisestä verenvuodosta. Jos valonvälähdys esiintyy aina samassa kohdassa näkökenttää ja vain yhdessä silmässä, tämä voi viitata lasiaisvedon aiheuttamaan oireeseen tai verkkokalvon irtaumaan. Jos taas salamointi esiintyy molemmissa silmissä yhtä aikaa ja liittyy päänsärkyyn, se voi viitata migreenioireeseen.

Milloin tutkimuksiin ja hoitoon

Lasiaisen irtaumaan sopivat oireet ovat aihe silmälääkärin tutkimukseen lähimpien viikkojen aikana. Jos oireet viittaavat verkkokalvon irtaumaan, on silmälääkärin tutkimus tarpeellinen vuorokauden kuluessa.

Pelkkää lasiaisen irtaumaa ei tarvitse hoitaa. Jos oireena on pelkästään salamointia ja harsomaista samentumaa, ei tarvitse hakeutua pikaisesti lääkäriin. Jos salamointia esiintyy runsaasti päivittäin, suositellaan hakeutumista silmälääkäriin lähimpien viikkojen aikana verkkokalvon tilanteen tarkistamiseksi.

Jos lasiaisen irtaumaan liittyy [verkkokalvon irtauma](#), tarvitaan hoitoa nopeasti. Siihen viittaavia oireita ovat salamoinnin yhteydessä esiintyvä tumma yhtenäinen varjo näkökentässä, nokisademainen muutos, viivojen vääristyminen ja näön alenema. Tällöin silmälääkärin on syytä tutkia silmä muutaman päivän sisällä. Jos verkkokalvolla havaitaan tuore, uhkaavalta näyttävä repeämä, voidaan tilanteen korjaamiseksi harkita laserointia. Laseroinnissa repeämää ympäröivä verkkokalvo hitsataan kiinni pistemäisin laserpoltoin.

Lasiaisen irtauman toteaminen

Silmälääkärin suorittamassa silmän mikroskooppitutkimuksessa lasiaisirtauma näkyy usein selkeästi. Liikkuvat lasiaishahtuvat antavat selityksen harsomaisille näköhäiriöille. Mikroskooppitutkimuksessa myös tarkistetaan, onko lasiaisen irtauma aiheuttanut repeämää verkkokalvolle. Repeämä verkkokalvolla voi johtaa [verkkokalvon irtaumaan](#), joka on vakavampi, usein leikkaushoitoa vaativa tilanne. Tutkimuksessa tarkistetaan myös, onko lasiaisen irtauma aiheuttanut verenvuotoa lasiaistilaan.

Lasiaisen irtauman hoito

Lasiaisen irtauma on oireiltaan kiusallinen, mutta yleensä vaaraton. Hoitoa tarvitaan vain, jos lasiaisen veto verkkokalvolle on aiheuttanut verkkokalvon repeämän. Repeämä verkkokalvolla voi johtaa lasiaistilan nesteen tunkeutumiseen verkkokalvon alle, ja tämä aiheuttaa verkkokalvon irtauman. Pienet reiät pystytään usein hoitamaan laseroinnin avulla. Niistä lasiaisirtaumista, joissa on oireita, noin kymmenesosasta löytyy reikä verkkokalvolta.

Joskus lasiaisen veto verkkokalvon verisuoniin voi aiheuttaa verenvuodon lasiaistilaan. Alussa tämän saattaa nähdä nokisademaisena muutoksena näkökentässä. Näkö saattaa sumentua lasiaisverenvuodon yhteydessä joskus merkittävästikin. Myös tällöin silmälääkärin tutkimus muutaman päivän sisällä on aiheellinen verkkokalvon tilanteen tarkistamiseksi. Jos näkyväisyys verkkokalvolle on heikentynyt, voidaan tehdä

ultraäänitutkimus verkkokalvon tilanteen tarkistamiseksi. Niissä silmissä, joissa on oireinen lasiaisirtauma ja verenvuotoa, noin 50 %:ssa tapauksista löytyy reikä verkkokalvolta.

Jos potilas käyttää [verenohennushoitoa](#), suositellaan verta ohentavien lääkkeiden annosten vähentämistä kuukauden ajan, mikäli tämä on muun sairauden hoidon kannalta mahdollista. Verta ohentavien lääkkeiden annosta ei tule muuttaa omin päin, vaan aina lääkärin arvion mukaan.

Lasiaisen irtauman toteamisen yhteydessä suositellaan usein uusintakäyntiä silmälääkärin vastaanotolla kuukauden kuluttua. Tällöin voidaan mikroskooppitutkimuksella tarkistaa verkkokalvon tilanne.

Lasiaisen irtauman itsehoito

Jos lasiaisen irtauma on todettu silmälääkärin vastaanotolla, suositellaan tässä yhteydessä usein voimakkaan fyysisen rasituksen välttämistä kuukauden ajaksi. Näin pyritään välttämään lasiaisen liikkeiden haitallisia vaikutuksia verkkokalvolle.

Artikkelin tunnus: dlk01003 (027.022)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim